

Sygnatura akt: XVII Ka 737/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2015 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu, w Wydziale XVII Karnym - Odwoławczym

w składzie:

Przewodniczący: SSO Justyna Andrzejczak

Sędziowie: SSO Tadeusz Jaworski

SWSO Wojciech Wierzbicki /spr./

Protokolant st. prot. sąd. Agnieszka Popławska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej del. do w Prokuratury Okręgowej w Poznaniu Karola Talagi

po rozpoznaniu w dniu 9 września 2015r.

sprawy **A. B.**

oskarżonej z art. 286 § 3 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 2015 roku w sprawie o sygn. akt VI K 1076/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania

Wojciech Wierzbicki Justyna Andrzejczak Tadeusz Jaworski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2015 r. sygn. akt VI K 1076/14 Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu warunkowo umorzył postępowanie karne na okres 1 roku próby wobec A. B. (i oskarżonego A. G., co do którego wyrok uprawomocnił się) oskarżonej o przestępstwo z art. 286 § 3 k.k. polegające na tym, że w dniu 16 października 2012 r. w S., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu wprowadzili P. R. w błąd co do zamiaru wywiązania się z realizacji umowy wymiany roweru marki (...) na konsolę do gier (...) i (...) marki S. z dwoma dżojstikami, kartami pamięci oraz 12 gramami, łącznej wartości 1.000 zł, przez co doprowadzili P. R. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci ww. przedmiotów przesłanych, nie wysyłając w zamian roweru marki (...), przy czym czyn ten stanowi wypadek mniejszej wagi, zaś A. B. w jego czasie była nieletnia.

Nadto Sąd zobowiązał A. G. i A. B. do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 1.000 zł w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku (nie wskazując wszakże ani w jakich częściach oskarżeni mieliby to uczynić, ani też tego, że obowiązek ten obciąża ich solidarnie).

Apelację od powyższego wyroku – w części dotyczącej oskarżonej A. B. - wniósł Prokurator.

Skarżący zarzucił wyrokowi błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, że w chwili wszczęcia postępowania A. B. miała ukończone 18 lat, oraz obrazę art. art. 16 § 1 U.p.n. polegającą na warunkowym umorzeniu postępowania bez zachowania przepisów Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Na tej podstawie Prokurator wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

W rozpoznawanej sprawie nie było przesłanek do tego, by nieletnia A. B. odpowiadała przed Sądem właściwym według przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Bezspornym jest, że A. B. w czasie popełnienia zarzuczonego jej czynu była nieletnia.

Zasadą jest, że w sprawie o czyn karalny jako przestępstwo lub przestępstwo skarbowe nieletni odpowiada przed Sądem Rodzinnym i Nieletnich na podstawie przepisów Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Jeżeli zatem w tego rodzaju sprawie wszczęto postępowanie przeciwko nieletniemu wspólnie z dorosłym, prokurator wyłącza sprawę nieletniego i przekazuje ją Sądowi Rodzinnemu (art. 16 § 1 U.p.n.)

Od tej reguły istnieją jednak wyjątki. I tak **w szczególnie uzasadnionych wypadkach**, jeżeli czyn karalny nieletniego pozostaje **w ścisłym związku** z czynem osoby dorosłej, a **dobro nieletniego nie stoi na przeszkodzie** łącznemu prowadzeniu sprawy, prokurator wszczyna lub prowadzi śledztwo. Jednak nawet wtedy po ukończeniu śledztwa prokurator bądź je umarza, bądź przekazuje sprawę nieletniego Sądowi Rodzinnemu. Tylko zaś wtedy, **gdy łączne rozpoznanie sprawy jest konieczne** – przekazuje sprawę z aktem oskarżenia Sądowi właściwemu według przepisów Kodeksu postępowania karnego. Wtedy jednak Sąd ten orzeka w sprawie nieletniego **z zachowaniem przepisów Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich** (art. 16 § 2 U.p.n.).

Nadto Sąd właściwy według przepisów Kodeksu postępowania karnego rozpoznaje sprawę nieletniego o czyn karalny jako przestępstwo (lub przestępstwo skarbowe), jeżeli postępowanie **wszczęto po ukończeniu przez nieletniego 18 lat** (art. 18 § 1 pkt 2 U.p.n.; niezależnie zaś od tego – gdy zachodzą podstawy do orzeczenia wobec nieletniego kary na podstawie art. 10 § 2 k.k. – art. 18 § 1 pkt 1 U.p.n.).

Ani w toku postępowania przygotowawczego, ani formułując najpierw akt oskarżenia, a później wniosek o warunkowe umorzenie postępowania Prokurator nie próbował nawet wykazać, by dobro nieletniej A. B. nie stało na przeszkodzie łącznemu prowadzeniu sprawy. Trudno nie zauważyć, iż Prokurator został niejako zaskoczony ustaleniem dokonanym przez Sąd na etapie wstępnego badania sprawy po wniesieniu aktu oskarżenia, że A. B. w czasie czynu była osobą nieletnią. Wszakże i po prawomocnym zwrocie sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego Prokurator nie postąpił po myśli art. 16 § 1 U.p.n. Jednocześnie nie poczynił ustaleń adekwatnych dla sprawcy nieletniego – odnośnie ewentualnej uprzedniej odpowiedzialności przed Sądem Rodzinnym i Nieletnich, nie uzyskał wywiadu kuratora. Składając zaś wniosek o warunkowe umorzenie postępowania – nie wykazał, by łączne rozpoznanie sprawy z dorosłym było **konieczne**. Nie ma zaś podstaw do twierdzenia, by tak było. Prokurator wywodził przeciwnie, że czyn miał charakter drobny, stosunkowo banalny, incydentalny. W konsekwencji oskarżyciel publiczny kwalifikował ów czyn jako typ uprzywilejowany oszustwa. Pomimo tego Sąd pierwszej instancji uwzględnił wniosek Prokuratora, zaś orzekając – nie zachował przepisów Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Jednocześnie należy wskazać, że brak było podstaw do przyjęcia, iż znalazł zastosowanie art. 18 § 1 pkt 2 U.p.n. Prawdą jest, że Prokurator wszczął postępowanie przeciwko A. B. skutecznie, czyli zgodnie z przepisami prawa procesowego, już po ukończeniu przez nią 18 roku życia. Jednak pierwotne postanowienie o przedstawieniu zarzutu datowane jest 7 października 2013 r. Prokurator przedstawił zarzut A. B. w dniu 23 października 2013 r. i tego dnia przesłuchał ją w charakterze podejrzanej. Tego dnia A. B. nie miała jeszcze ukończonych 18 lat (pełnoletniość osiągnęła 19 czerwca 2014

roku). Nie sposób wywodzić, że postępowanie przeciwko A. B. wszczęto dopiero z chwilą przedstawienia jej zarzutu po wszczęciu śledztwa. W ten bowiem sposób z powodu niezależnego od nieletniej, oczywistego i rażącego naruszenia prawa przez Prokuratora prowadzącego postępowanie – A. B. zamiast ponosić odpowiedzialność karną na zasadach określonych dla nieletnich – utraciłaby status nieletniej i odpowiadałaby przed Sądem właściwym według przepisów Kodeksu postępowania karnego. Pogorszenie sytuacji procesowej nieletniej byłoby oczywiste i nieuzasadnione.

Jak to wyżej wskazano – Sąd pierwszej instancji zaaprobował wnioski o warunkowe umorzenie postępowania, jednak nie orzekł z zachowaniem przepisów Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Ani w toku posiedzenia, ani w uzasadnieniu wyroku Sąd nie odwołał się do unormowanych tam zasad. W szczególności zaś uzasadnienie zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania opierało się wyłącznie na analizie przesłanek określonych w Kodeksie karnym (stopień zawinienia – którego nie ustala się w odniesieniu do nieletniego, stopień społecznej szkodliwości czynu, prognoza kryminologiczna). Miało to uzasadnienie względem dorosłego (A. G.), ale było zupełnie nieadekwatne względem nieletniej w chwili czynu A. B..

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w Poznaniu uchylił **zaskarżony wyrok** - a więc tę jego część, która dotyczyła oskarżonej A. B. (tylko w tej części **wyrok** został bowiem **zaskarżony**) - i sprawę tej oskarżonej przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu. Wyrok w części dotyczącej oskarżonego A. G. uprawomocnił się wskutek niezaskarżenia go przez żadną ze stron i w tym zakresie nie podlegał w ogóle kognicji Sądu Okręgowego w Poznaniu jako Sądu odwoławczego. Prawomocne jest zatem warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec A. G. z oznaczeniem okresu próby na jeden rok, jak również zobowiązanie go do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 1.000 zł w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku. Nie wskazanie przez Sąd pierwszej instancji ani tego, w jakich częściach oskarżenia mieliby to uczynić, ani też tego, że obowiązek ten obciąża ich solidarnie, nie wymagało przerezagowania części rozstrzygającej zaskarżonego orzeczenia, odnoszącej się do A. G., gdyż i tak obciążał go powyższy obowiązek w pełnej wysokości. **W postępowaniu ponownym Sąd pierwszej instancji powinien w pierwszej kolejności rozważyć przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Rodzinnemu i Nieletnich**, gdyż nie zmaterializowały się przesłanki do odpowiedzialności karnej A. B. przed Sądem właściwym według przepisów Kodeksu postępowania karnego określone w art. 18 § 1 pkt 2 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, ani też w art. 16 § 2 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Wojciech Wierzbicki Justyna Andrzejczak Tadeusz Jaworski